

300 GODINA OD BITKE KOD PETROVARADINA

Ove godine se navršilo 300 godina od bitke kod Petrovaradina ili je možda ispravnije reći na Vezircu. Jer, na Vezircu se odigrala odlučujuća bitka i tu na Vezircu je teško ranjen komandant osmansko – turske vojske Veliki vezir Damad Ali paša, da bi, po nepotvrđenim informacijama, preminuo u karlovačkoj crkvi Sv. Nikolaja, tzv. Sabornoj crkvi.

Ova bitka ima višestruki značaj kako za vojnu nauku i strategiju toga vremena, tako i za hrišćansku alijansu, predvođenu Austrijom. U toj bici je Eugen Savojski primenio novu vojnu taktiku i strategiju, koja je omogućila da austrijska vojska pobedi skoro dva puta brojniju osmansku vojsku. U osmanskoj vojsci je bilo oko 120.000, a u austrijskoj oko 76.000 vojnika. I konačno, ta pobjeda je značila kraj osmanskom nadiranjju prema Evropi i njeno polako vraćanje na početne pozicije, u Malu Aziju gde se Turska, naslednica Osmanskog carstva danas nalazi.

Muzej Grada Novog Sada je organizovanjem izložbe "300 GODINA OD BITKE KOD PETROVARADINA 1716 - 2016" (Autor: mr. Siniša Jokić) dostojno obeležio ovu godišnjicu. Autori su se potrudili, i u tome uspeli, da posetiocima što uverljivije predstavu tok bitke, ali i aktivnosti obe vojske koje su predhodile samoj bici. Ambijent, pre svega dovoljno prostora da posetioci mogu da se posvete svakom segmentu izložbe, izbor fotografija i njihov raspored, te prateći tekst o toku bitke su izvedeni nadasve stručno i u vrhunskoj tehnici. Zato Muzeju Grada Novog Sada i njihovim stručnjacima treba odati zasluženo priznanje.

Nažalost u našoj historiografiji ova bitka skoro da i ne postoji, ne pominje se ozbiljnije u našoj istoriji, u školskim udžbenicima, a verovatno se ne izučava ni u vojnim školama i akademijama. Jedina koja baštini ovaj značajan događaj iz istorije ovih krajeva je Katolička crkva. Ona redovno, svake godine organizuje mise u crkvi Snežna Marija (Maria Schne), na polovini puta između Petrovaradina i Sremskih Karlovaca. Ne može se i ne sme se reći da to ova crkva čini neopravdano ili neovlašćeno, ali se moramo zapitati gde su ostale hrišćanske crkve, zašto i one ne učestvuju u obeležavanju ovih događaja, odnosno zašto nema Države. Jer, istorija ovih krajeva nije započela „dolaskom“ Srbije na ove prostore. Srbija baštini ove krajeve, pa bi morala da,

saglasno tome, preuzme i istoriju tih krajeva i da je neguje. A ako tome dodamo da su u toj bici, na strani austrijske vojske, učestvovali i srpske jedinice – Šajkaši, onda Država ima i dodatni razlog da obeležava ove godišnjice. Jer, Srbija je država srpskog naroda, pa tek onda i ostalih, onih koji u njoj žive.

Srbi su ratovali i u drugoj vojsci, u osmanskoj vojsci. Ali ti vojnici ne učestvuju kao Srbi, već kao janičari. Da li je i koliko Srba mobilisanih sa osmanske teritorije, na razne načine i pod raznim pretnjama, ucenama, obećanjima i sl. učestvovalo u osmanskoj vojsci nije istraženo i o tome se ne može govoriti.

Obeležavanje Marije Snežne, značajnog datuma u kalendaru Katoličke crkve, predstavlja odavanje zahvalnosti Majci Mariji, što je svojim moćima pomogla hrišćansku vojsku. Naime, predanje beleži da je noću 4/5. avgusta 1716. godine pao sneg (ni pre ni posle nije zabeležena takva meteorološka pojava na ovim prostorima u to vreme) i da je to umnogome, ako ne i odlučujuće, doprinelo porazu osmanske vojske. Ovo nije dokazano, ali istorija beleži da je te noći besnelo veoma jako nevreme, tako da se na jednoj vodenici na Dunavu pokidao lanac, zbog čega je udarila u pontonski most, rastavila ga i izbacila iz upotrebe. Usled ovoga se austrijska vojska, uz velike teškoće i sa zakašnjenjem, u poslednjem trenutku, prebacila sa novosadske na petrovaradinsku stranu.

Bitka je počela 5. avgusta 1716. godine u 7 časova iznenadnim napadom austrijske vojske na ušančene položaje osmanske vojske. Ali, ne treba zaključivati da je bitka tekla glatko i bez ikakvog otpora ili kontranapada osmanske vojske. U pojedinim momentima se činilo da će osmanska vojska, zahvaljujući pre svega janičarima, uspeti da se odupre i odbaci austrijsku vojsku. Ali, zahvaljujući genijalnim potezima komandanta austrijske vojske Eugena von Savoja protivnapadi, pre svega konjice, su uspešno odbijeni i još uspešnije izvršeni kontranapadi na osmanske položaje.

Bitka je bila završena nešto posle 11 časova, što znači da je trajala manje od pet sati.

Odlučujuća bitka se odigrala na Vezircu, neposredno uz komandni položaj Velikog vezira Damad ali Paše, u kojoj je Veliki vezir teško ranjen, te je tako osmanska vojska ostala bez glavnokomandujućeg. Osmanska vojska se, obezglavljen i bez adekvatne dalje komande, upustila u beg prema Beogradu,

prepuštajući austrijskoj vojsci sav ratni materijal, zalihe hrane i ratnu blagajnu.

Prema istorijskim podacima u toj bici je poginulo oko 6000 osmanskih i oko 3000 austrijskih vojnika. Predanje govori o više desetina hiljada vojnika poginulih na obe strane, od kojih se, navodno, veliki broj osmanskih vojnika udavio u priobalju Dunava. Predanje, takođe, govori i o tome da se carska kasa sa velikim novcem i plenom iz ranijih bitaka potopila u tim barama. Neki avanturisti su pokušali da pronađu to blago, ali za sada nije bilo rezultata.

Bitka kod Petrovaradina je deo opšteevropske istorije, istorije zapadnoevropske civilizacije, ali i zavičajne istorije, zajedničke istorije naroda koji danas žive u Vojvodini. Ta bitka je imala epohalan značaj za područje današnje Vojvodine i njene žitelje. Tada se dogodio sudar civilizacija – istočne i zapadne, pa kao posledicu toga imamo danas "zapadni" život u Vojvodini i Srbiji.

Svakako jedna od najkrvavijih bitaka, jer je u bici kod Petrovaradina poginulo više hiljada vojnika na obe strane, a za samo pet sati, bi trebala da bude nauk za budućnost. Zato bi naš osnovni zadatak, nas koji živimo na ovim prostorima, bio da svojim načinom života i životnim aktivnostima doprinesemo razvoju i negovanju dobrosusedskih odnosa, što bi značajno doprinelo smanjivanju nastanka razloga za rešavanje nesporazuma ratom. Jer, rat je ona pošast savremenog sveta, koja doprinosi njegovom urušavanju, za čije izbegavanje želimo da damo doprinos.

Današnje generacije žele da žive u uređenom ambijentu, da u tom ambijentu mogu nesmetano i sa voljom da rade, za sebe, ali i za buduće generacije i da u tom ambijentu mogu da budu sigurni da neće ratovati, da neće biti mobilisani i da neće morati da sklanjaju decu od mobilizacija, da neće morati da beže ispred ratnih dejstava, da neće morati da ...

To isto žele i današnje generacije Podunavskih Švaba, viševjekovnih žitelja Vojvodine, žele da žive u miru i prema svojim tradicionalnim pravilima: **RED, RAD i MIR**, da u svom životu i dalje neguju dobrosusedske odnose sa svim ljudima dobre volje i da to čine pod parolom: **KOMŠIJA PA BOG**.

Stjepan A. Seder

Tekst je objavljen u časopisu FENSTER broj 18,
u septembru 2016. godine